

BOEKBESPREKING.

General and Dental Pathology with special reference to etiology and pathologic anatomy. A treatise for students and practicioners by Julio Endelman and A. F. Wagner. (The C. V. Mosby Co. St. Louis 1920).

Een boek van 593 pagina's, waaraan de uitgever geen kosten heeft gespaard. Het is verlucht met vele fraaie, duidelijke en ook eenige onduidelijke afbeeldingen. Het is voor ongeveer de helft gewijd aan de algemeene ziekteleer en voor de andere helft aan de specieele pathologie van het gebit en omgeving. Mijn critiek heeft alleen betrekking op het hoofdstuk over algemeene pathologie. De schrijvers beperken zich bijna uitsluitend tot de behandeling van verschillende anatomische afwijkingen; ze noemen alleen de oorzaken van deze afwijkingen, maar doen geen moeite om de processen, die zich daarbij afspelen, nader te bespreken of ook maar eenigszins begrijpelijk te maken.

De beschrijvingen zijn daarbij vaak zóó kort en weinig sprekend, dat men zich onmogelijk een goed beeld kan vormen van hetgeen er bedoeld wordt.

Het aantal afwijkingen, dat in bespreking komt, is buitengewoon groot en het aantal vreemde woorden, zoo mogelijk, nog grooter: in den index vindt men b.v. zes vormen van adenomen aangegeven; verder negen soorten ulcera en niet minder dan 27 soorten van thrombi. Als men nu bedenkt, dat dit alles op ruim 200 bladzijden behandeld is, dan zal het begrijpelijk zijn, dat het over het geheel slechts een dorre opsomming van feiten moet wezen.

Het boek is waarschijnlijk zeer nuttig als leidraad voor de mondelinge lessen van de schrijvers; tot op zekere hoogte zou het bruikbaar kunnen zijn als repetitorium, terwijl het in ieder

geval dienst kan doen als woordenboek voor vreemde vaktermen. Als leerboek mag ik het echter niet aanraden. Iemand, die met behulp van dit boek eenigszins wegwijs worden wil in de algemeene ziekteleer, zal daarin niet slagen. Hij zal er leeren goochelen met vreemde woorden, hij zal er schijngeleerdheid opdoen, maar een duidelijk inzicht zal hij niet verkrijgen.

P. NIEUWENHUIJSE.

Utrecht, Juni 1920.

Die Leitungsanästhesie im Ober- und Unterkiefer von H. Bunte und Dr. H. Moral, 3e druk (Sammlung Meusser, Heft 5) 1920, 10 R. M.

Uit het feit, dat dit werkje, naast de grootere studieboeken over de geheele tandheelkundige lokale anästhesie, zijn bestaan blijft handhaven en het wederom tot een nieuwen druk heeft gebracht, blijkt haast al voldoende, dat het dengeen, die zich speciaal tot de geleidings-anaesthesie aangetrokken gevoelt, wat te zeggen heeft.

Tandheelkundig-paedagogische overwegingen ten spijt is ook de Nederlandsche tandarts niet in staat om met de slijmvliesverdooving alleen zoodanige opheffing van de pijnlijkheid, aan bepaalde behandelingen verbonden, te bewerkstelligen, dat hij zijn patiënten zoodanige hulp kan bieden als bij den tegenwoordigen stand der verdoovingskunst mogelijk is.

„Die eigentliche Domäne der Leitungsanästhesie ist der Unterkiefer, weil dort die lokale, rein örtliche Betäubung, wenigstens im Gebiete der Molaren, fast immer versagt.” Aldus de schrijvers in hun inleiding en al behoeft men niet zoo ver te gaan als zij, om in de onderkaak bijna uitsluitend de geleidingsanästhesie aan te wenden, de tandarts kan als compensatie voor wat de slijmvliesverdooving hem niet kan geven, deze welkome methode niet ontberen.

Hoewel de algemeene werken over lokale anästhesie de techniek der geleidingsanästhesie alleszins voldoende bespreken

(G. Fischer) kunnen zij den serieuzen beoefenaar op dit grensgebied onzer streng afgebakerde praktijk niet die kennis verschaffen welke hij voor zichzelf voelt noodig te hebben. Voor hem is dit werkje een zeer te waardeeren aanvulling.

Achtereenvolgens worden besproken de tuber maxillae, het foramen infra-orbitale, het foramen palatinum anterius, het foramen incisivum en de vleugelbeen-groeve, voor wat betreft de geleidingsanaesthésie der bovenkaak. In de praktijk zijn zij niet alle van even groot belang, sommige zelfs voor toepassing in de tandheelkundige praktijk weinig geschikt, maar dit sluit geenszins in, dat hun uitvoerige bespreking overbodig zou zijn voor den lezer.

De geleidings-anaesthesie aan de onderkaak (for. mandibulare, for. mentale) verdient in haar breedvoerige en gedetailleerde bespreking der topografie en variabiliteit (met den leeftijd), der techniek enz. alle aandacht. Tot slot wordt nog de hoedanigheid der gebruikelijkste anaesthetica besproken.

De illustraties komen het geschrevene zeer ten goede en zijn evenals de druk en uitvoering van het geheele werkje van bijna voor-oorlogsche hoedanigheid, al is op de royaliteit van den tweeden druk begrijpelijkerwijs wel wat besnoeid geworden.

P. H. B.

Die Zukunft der Zahnheilkunde und die zahnärztliche Sanierung des deutschen Volkes, door Prof. Alfred Kantorowicz, Meusser. Berlijn 1919; 72 p.p. M. 4.50 ingen.

De toekomst der tandheelkunde is naar des schrijvers oordeel aan de tandartsen, niet aan de tandtechnici, mits er veel méér tandartsen komen, dan er thans zijn. Omdat er te *weinig* tandartsen zijn hebben n.l. de practiseerende technici reden van bestaan; het te kort aan tandartsen is oorzaak van het kwakzalveren der technici. Duitschland telt ongeveer 4000 tandartsen en 14.000 technici. K. meent, dat op 3000 inwoners een tandarts noodig is; voor 65.000.000 menschen derhalve 21.000; zelfs al

bleef het tegenwoordige aantal technici „in functie” dan zouden dus nog 3000 jongelieden zich op ons vak kunnen toeleggen voor er van een te veel sprake zou zijn. Om verschillende redenen is er weinig kans, dat binnen afzienbaren tijd in deze behoefte zou worden voorzien. Om de incongruentie tusschen het aantal patiënten en het aantal tandheekkundigen te verminderen zijn echter twee wegen denkbaar. Het aantal tandheekkundigen voldoende uitbreiden gaat niet, welnu dan moet het aantal patiënten worden verminderd. Dit laatste kan alleen door *doelmatige* schooltandverzorging.

K. bespreekt dan de vormen waarin deze wordt en werd verstrekt en richt zich scherp tegen het klinieksysteem. De inproductiviteit hiervan toont hij met cijfers aan. Evenals hier te lande thans wel algemeen wordt verlangd, wil de schrijver hulp doen verstrekken door een ambulante tandarts in de school. Hij werkt dit systeem tot in details uit.

Het werkje is buitengewoon helder en overtuigend geschreven. Het bevat tal van soms krasse uitspraken, welke min of meerdere juistheid ook hier wel eens mag worden overwogen. Niet alleen hun, die zich voor schooltandverzorging interesseeren, maar aan alle collega's kan het zeer worden aanbevolen.

B. R. B.